

THE ATTITUDE OF THE MHP IN TURKISH POLITICS AFTER 15 JULY¹

Dr. Öğr. Üyesi Gökmen KANTAR

Namık Kemal Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

gokmenkantar06@gmail.com

Abstract

In this study, the political process that took place after the unsuccessful treacherous coup attempt by the Fethullahan Terrorist Organization (FETO/PYD) against the nation and state existence will be examined on July 15, 2016. On July 15, Turkish democracy and politics passed a very tough exam. Considering the historical process of impact events in Turkey's overall impact on the political, social and economic contraction seems to coincide period. Impact of, as well as internal and external public political turmoil and social fluctuations in Turkey is seen that the trigger. In the recent 15 July coup attempt, which took place in an environment where the democratic cultures normalized after the September 12 and February 28 processes, the nation and state are under open attack, to be assassinated. Democratically electoral power, the attempted coup d'état against it, along with not sitting on any actual ground in political and social terms; socially, no partisanship and support of the legitimate found. As a result, with the evaluation of the political outcome after the July 15, 2016 FETO/PYD treacherous coup attempt in the study, the attitude of MHP leader Devlet Bahçelin, the Referendum on Constitution on 16 April and the shaping of political party reconciliations will be discussed.

Key words: *15 July Violent Coup Initiative, MHP, Devlet Bahçeli, 16 April Constitution Referandum and National Reconciliation.*

15 TEMMUZ SONRASI, TÜRK SİYASETİNDE MHP'NİN TUTUMU

Özet

Bu çalışmada 15 Temmuz 2016 tarihinde, millet ve devlet varlığına karşı Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PYD) tarafından kalkışılan; başarısız hain darbe girişimi sonrasında oluşan siyasi süreç incelenecektir. 15 Temmuz'da Türk demokrasisi ve siyaseti çok çetin bir sınavdan geçmiştir. Türkiye'de darbe olaylarının tarihsel sürecine bakıldığında darbelerin genellikle siyasi, sosyal ve ekonomik daralma dönemlerine denk geldikleri görülmektedir. Ayrıca darbelerin, Türkiye'de iç ve dış politik dalgalanmaların yanı sıra kamusal ve toplumsal dalgalanmaları da tetiklediği görülmektedir. Yakın dönemde 12 Eylül ve 28 Şubat süreçleri sonrası demokratik kültürün normalleştiği bir ortamda gerçekleşen, 15

¹ 17 Şubat 2018 Tarihinde İstanbul'da Düzenlenen "Dünden Bugüne, Türk Milliyetçiliği ve Milliyetçi Hareket Sempozyumu'nda (TÜMSEM)" "15 Temmuz Hain Darbe Girişimi: MHP ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Tutumu ve 16 Nisan'da Oluşan Millî ve Yerli Mutabakat" Başlığı İle Sunulan Bildirinin Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Son Halidir.

Temmuz darbe girişiminde göz göre göre millet ve devlet iradesi açık saldırı altına alınarak; akamete uğratılmak istenmiştir. Demokratik açıdan seçimle iş başına gelmiş iktidara karşı, kalkışılan bu darbe girişimi siyasi ve sosyal anlamda hiçbir gerçek zemine oturmamakla beraber; toplumsal olarak da hiçbir kesimden meşruiyet alanı ve desteği bulamamıştır. Sonuç olarak çalışma içerisinde 15 Temmuz 2016 FETÖ/PYD hain darbe girişimi sonrası oluşan siyasi sonucun değerlendirilmesiyle birlikte, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçelinin tutumu, 16 Nisan'da yapılan Anayasa Referandumu ve siyasi parti mutabakatlarının şekillenmesi konuları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: 15 Temmuz Hain Darbe Girişimi, MHP, Devlet Bahçeli, 16 Nisan Anayasa Referandumu ve Milli Mutabakat.

1. GİRİŞ

Her devletin kendine has bir ruhu vardır. O devletin ruhunu, yine devletin milletini meydana getiren insanlar oluşturur. Yani her milletin kendine ait bir ruhu bulunmakla beraber, dünyada var olan diğer milletlerden farklı özellikleri ile ayrılırlar. Kavramsal olarak devlet, yalın töz veya evrensel bir ortak çalışmanın ürünüdür. Bu anlamda bireyler devlette kendilerine has anlatımlarını bulurlar (Hegel,1986:303). Yukarıda Hegel'in de ortaya koyduğu bu düşünceyi, kendi düşüncemizde biraz daha anlaşılır hale getirirsek; insan odaklı başlayan arzular, milli ülküleri; ülküler de o devletin amacını belirlemektedir. Türkler, tarih sahnesine çıktığı Atayurtlarından, hem iklimsel coğrafi şartların değişmesi hem de artan nüfus yoğunluğu ile oluşan siyasi baskı sonucu göç etmek zorunda kalmıştır. Türkler bu göç ile Anayurtları dışında bir hayat mücadelesine girişmişlerdir. Bu mücadele, her milletin dayanacağı ve katlanacağı bir mücadele değil aksine bir varoluş mücadelesidir. Türklerin bu ateşle imtihanında en önemli silahları, şuurlu bir ülküye ve kendilerine has teşkilatlı bir yapıya sahip olmalarıdır. Bunu belirleyen milli değerler, İslam'da buluşup "Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi" ne dönüşünce Türkler; Orhun'dan Tuna'ya, Fırat'tan Volga'ya, Nil'den Ural'a kadar İslam dünyasında, Türk merkezli bir medeniyet tasavvuru kurmuşlardır. Bin yıl önce Ön Asya'da kurulan Büyük Selçuklu Devletiyle Türkler, Buhara ile Bağdat arasında bir hâkimiyet alanı oluşturmuşlardır. Malazgirt Zaferinden (1071) sonra Türkler, bu hâkimiyetlerini Anadolu'ya taşıyarak, Batı ile olan mücadelelerinin temellerini atmışlardır. Siyasi, sosyal ve iktisadi olarak Selçuklular, İslam dünyasında birliğin ve beraberliğin yanı sıra; İslam'a karşı tehditlerin en büyük kalkanı olmuşlardır. Selçukluların, milli mefkûresinin en belirgin sembolü olan "Çift Başlı Selçuklu Kartalı" Selçuklu Devleti'nin, stratejik durumu hakkında bizlere bilgi vermektedir. Doğu ile Batı arasında köprü vazifesi gören Selçuklular, aynı zamanda İslam ile Türklüğün hemhal olarak vücut bulmasının bir tezahürüdür. Bu sosyolojik gerçeklik siyasal olarak, doğu ve batı arasında Müslüman Türk'ün kimlikel ve ideolojik anlamda ilk defa sembolize edilmesidir. Selçukluların, siyasi, sosyal ve iktisadi hayata bakışları ve mefkûrelerindeki medeniyet tasavvuru, önce Osmanlı Devleti'nin ve sonrasında da kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin de kuruluş ruhunun temellerini oluşturmuştur. Selçuklu Kartal'ından,

Kızılelma Mefkûresine ve 1923'ten 2023'e giden yolda Türkler, ülkülerinden vazgeçmeyerek tarih sahnesinde var olmuşlardır.

Cumhuriyet sonrası yakın dönem siyasi tarihimizde Türkiye, 1923'ten itibaren siyasi ve askeri entegrasyonlarla dünya ile barışık bir şekilde devletler ve milletler arasında var olmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan soğuk savaş döneminde Türkiye, önce NATO'ya (1951) daha sonra 1970'de Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'na (AKÇT) üye olarak Batı ile olan ilişkilerini iyi niyetli olarak sürdürmüştür. Malazgirt'ten (1071) bu yana Türklere, sürekli “Şark Meselesi” olarak bakan Batı, bu ikircikli tavrını tarih boyunca devam ettirmiştir. Türk Devletlerinin zayıf ve savunmasız olduğu her anı kollayan Batı, bu düşüncesinin altındaki nefreti de Türklere sürekli olarak hatırlatmıştır. Bugün de terör örgütlerini sürekli olarak destekleyen (FETÖ/PYD, PKK, DHKPC, YPG ve DAES) Batı, Türkiye üzerinde plan ve hayallerini gerçekleştirmek için bu tavrını sürdürmektedir. 15 Temmuz 2016 FETÖ/PYD hain darbe girişiminden sonra Türkiye'de ortaya çıkan, “Yenikapı Ruhu” hem toplumsal hem de siyasi mutabakatlar ile millet ve devlet bekasını, Batı'nın oyunlarına ve terör örgütlerine karşı garanti altına almıştır. Türkiye'de siyasi aktörler, İç politikada sağlanan bu milli mutabakatı; 16 Nisan 2017 Anayasa Referandumu ile pekiştirerek, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni hızlı, dinamik ve güçlü bir yapıya dönüştürmüşlerdir. Türkiye kendi içerisinde sağladığı bu toplumsal ve siyasi enerji ile dış politikada önce Irak'ın Kuzeyi, Suriye, Katar ve Kudüs olmak üzere bölgesel belirleyici, sonrasında ise “Dünya beşten büyüktür” stratejisi ile Dünya siyasetinde ezilenlerin ve kimsesizlerin sesi konumunda “Lider Ülke Türkiye” konumuna gelmiştir. 15 Temmuz hain darbe girişimi sonrasında ortaya çıkan Yenikapı ruhunun, Türk siyasetinin ana dinamiği ve enerjisi haline getiren milli uzlaşma: AK Parti ve MHP ortaklığıdır.

Bu ittifakın sürükleyici ve belirleyici liderleri, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'dir. Türkiye, liderlerin ortaya koymuş olduğu siyasi tutum ve üretilen milli mutabakat ruhu ile 21. Yüzyıl'da yeni bir çağ, yeni bir kapı ve yeni bir siyaset anlayışı ile yeniden bir şahlanışa geçmeyi hedeflemektedir. Buna göre Selçuklu Kartalının taşıyıcı liderleri Recep Tayyip Erdoğan ve Devlet Bahçeli'dir. Liderler ortaya koydukları milli mutabakat siyaseti ile bugünü ve geleceği, şuurlu milli bir kadro ile şekillendirmek istemektedirler. Unutmayalım ki dünü algılamak: bugünü anlamak, yarınları ise şekillendirmektir.

2. MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ VE TÜRK SİYASETİNDEKİ YERİ

Modern anlamda “Milliyetçilik” fikrinin, Fransız İhtilalinde ortaya çıktığı bütün çevreler tarafından genel olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte milliyetçilik, özellikle 19. Yüzyılın kıta Avrupa'sında, toplumların modernleşme süreçlerinde doğmuş ve gelişmiştir. Osmanlı devletinin

yıkılışından sonra, kurulan Türkiye Cumhuriyeti devleti, Türkiye’de milliyetçiliğin, ulus-devlet temelli ortaya çıkmasını sağlamıştır. Türkiye’de milliyetçilik Avrupa’daki çağdaşları gibi ırksal kökenli ayrıştırıcı bir özelliğe sahip olmayıp; bunun aksine kültürel milliyetçiliği esas alan bütünleştirici bir yapıya sahiptir. Türk Milliyetçiliği fikri, Osmanlı’nın son dönemindeki toprak ve siyasi kayıplarının yaşandığı, memleketin kurtarılması çabasına yaklaşım biçimi farklılıklarıyla tarihsel olarak kendini ortaya koymuş bir gerçeklidir. Türkçülük fikir akımını (Eröz, 1977:286-288) benimseyen Osmanlı aydınlarının önderliğinde gün yüzüne çıkmış olan Türk Milliyetçiliği hareketi, dış dünya ile mücadelenin zirve noktasına ulaştığı milli mücadelenin de lokomotif hareketi olmayı başarmıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra da yeni devletin teşekkülünde Türk Milliyetçiliği yine lokomotif olmuştur. Kurumsal yapılanmalarda, devrimlerde, sosyal hayatın şekillendirilmesinde Türk Milliyetçiliği fikriyatı lokomotif olmak gibi bir görev üstlenmiştir. Özellikle Atatürk Devri devlet politikalarının tayin edilmesinde Ziya Gökalp başta olmak üzere, Türk milliyetçisi aydınlar büyük bir etki sahibi olmuşlardır (Talas, 2004:342). Atatürk Dönemi’nin sonlarına doğru başlayıp, Tek Parti Dönemi’nin resmen sonlanmasına kadar devam eden dönemde ise Türk Milliyetçiliği adeta hapsedilmiş, engellenmiş ve prangalanmıştır. Hareketin önde gelen simalarının tabutluk işkencelerine maruz bırakıldığı bu dönemin Demokrat Parti (DP) dönemiyle son bulması ile biraz soluklanan hareket, DP döneminde de yeterli hareket alanı kazanamamıştır (Eröz, 1977:292).

Milliyetçi Hareket Partisi (1969) Türk siyasetinde, milliyetçiliği kültürel olarak referans alan ve bu çizgide siyaset yapan bir parti olma özelliğine sahiptir (mhp.org.tr: Başbuğ Sözleri). MHP, bir ulusun özelliklerini kendine kültürel olarak referans alırken; aynı zamanda dini değerlere de vurgu yapan bir milliyetçilik anlayışına sahiptir. Bu özellikleri taşıyan MHP, tarihi kökleri ve siyasal etkinliği ile Türkiye’nin önemli siyasi hareketlerinden birisi olmuştur. Türkiye’de ve dünyada yaşanan ekonomik, toplumsal ve siyasal değişimlere bağlı olarak MHP’de ciddi değişimler ve dönüşümler geçirmiştir. MHP’nin 49 yıllık siyasi hayatını incelemek, aslında yakın dönem Türk Siyasetini başka bir açıdan okumak demektir. II. Dünya savaşı sonrasında oluşan kapitalist ve Sosyalist merkezli soğuk savaş döneminin en yoğun yaşandığı yıllarda Türkiye’de kurulan MHP, aldığı oylardan daha çok, temsil ettiği ideoloji ve ortaya koymuş olduğu tavırlarla tartışılan bir parti olmuştur. Türk Milliyetçiliği üzerine yaptığı çalışmalarıyla bilinen Mustafa Çalık MHP’yi şu şekilde tanımlamaktadır:

“MHP hareketi 1950’lerde hızlanan sosyo-kültürel ve politik değişme sürecinde, yerleşik sosyo-kültürel yapıdaki muhtelif sembol, değer ve davranış kodlarının reaksiyonel bir ideolojik politizasyonla buluşarak eyleme dönüşmesidir. MHP hareketi genel anlamda Türk toplumundaki anti-komünizm, dini ve kültürel temellerden güç aldığı kadar, sosyolojik bir tepki olarak değerlendirilebilir...” (Çalık, 1995: 201-203).

MHP, kuruluşundan beri Turancı bir ideolojiyi benimsemiş ve Türk Milliyetçiliğini siyasette bütünleştirici bir tutkal olarak görmüştür (Devlet Bahçeli, 03.04.2012 Konuşması). MHP, süreç

içerisinde kendisini daha çok Türkiye ve Türk Milletine göre tanımlayarak konumlandırmıştır. Soğuk savaş döneminde hem anti-kapitalist hem de anti-komünist bir söylem benimseyen MHP, “Mili Devlet-Güçlü İktidar” kavramlarına aşkın bir anlam yüklemiştir. MHP, bu fikrini çoğunlukla merkezi ve güçlü bir devlet düşüncesi ile içselleştirmiş ve zaman zaman kendisini bu aşkın devlet kavramıyla özdeşleştirmiştir. Diğer bir ifadeyle, MHP daha çok “devletçi bir milliyetçilik” anlayışını benimsemiştir. Türk siyasetindeki özgül ağırlığı, almış olduğu oy oranından ve milletvekili sayısından daha fazla olan MHP, kendisini devletin kurucu iradesi ve doğal sahibi olarak görmüştür. Bu açıdan bakıldığında MHP, girmiş olduğu seçimlerden % 2'lerden başlayan oy oranını % 18'lere taşıırken, almış olduğu oylardan daha çok ortaya koyduğu milli tavır ve yapmış olduğu ilkeli siyaset ile öne çıkmıştır. Bu anlamda MHP'nin 49 yıllık siyasi serüvenini sayısal veriler ile beraber, siyasi ve toplumsal bir analizle de okumak gerekir. Bunun içinde MHP'yi siyasi partiler yelpazesinin ne soluna nede sağına yakın bir bölümüne koyarak tanımak ve tanımlamak doğru olmayacaktır. MHP sadece bir parti olmanın ötesinde de anlamlar taşımakta olup; Türkiye’de siyasi ve toplumsal alanda Türk Milliyetçiliği fikrinin taşıyıcısı ve siyasi izdüşümüdür. MHP'yi temsil ettiği siyasi düşüncüyü ve darbelerle karşı düşüncesinin daha iyi anlaşılabilmesi; için MHP tarihi, üç dönemde incelenecektir. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde

- MHP'nin kuruluşu ve 1969-1980 öncesi Alparslan Türkeş dönemi,
- 12 Eylül 1980 Darbesi ve sonrası 1987-1997 Alparslan Türkeş dönemi,
- Devlet Bahçeli liderliğindeki MHP dönemi, olarak konular sınıflandırılarak ele alınmaktadır.

2.1. Milliyetçi Hareket Partisi'nin Kuruluşu ve 1980 Öncesi Alparslan Türkeş Dönemi

MHP kuruluşu öncesi dönemi, Osmanlı'nın son döneminde başlayan fikir ayrılıkları hususuna kadar götürebilmek mümkündür. Çünkü Türk milliyetçiliği fikir hareketinin ülkemizde boy gösterişinin, Dış Türklerin yaşadığı problemler sebebiyle Türkiye'ye gelişleri ve aynı zamanda ülkenin bunalımlı dönemlerinin içerideki sosyal sistemi de etkisi altına alması olaylarıyla başlatılabilmesinin mümkün olacağını bize hatırlatmaktadır. Çok yoğun bir mücadele dönemiyle Türkiye nasıl kurtarılabilir sorusu ve sorunu üzerine odaklanan aydınlarımızın bu çabaları, genç ve modern bir cumhuriyet yaratmıştır (Safa, 1938:201). Bunun yanı sıra da İslam Dünyasında, tek örnek olan laik demokratik ve aynı zamanda milliyetçi bir devlet yaratmıştır. İlerleyen dönemlerde, adına Kadro Hareketi (Eröz, 1983:300-307) denilen bir grup yönetimi kontrolleri altına alınca, Türk milliyetçileri etkisiz kılındı. Marksist komünist ideolojik olan bu grubun, milliyetçilik fikriyatını benimsemiş insanları baskı altına alıp etkisizleştirmesi çıkış noktası bakımından anlayışın farklılığı hususuna bağlı olmaktadır. Görüşlerin zıtlığının bu durumda çok büyük etkisi olmuştur(Tevetoğlu, 1967:430).

Belki de, Türk Milliyetçiliği, tarihinin en büyük sıkıntılarını yaşadığı bir dönemde Marksist-Leninist kadronun çalışmaları sonucunda çeşitli sorunlar karşı karşıya kalmıştır. Bu dönemde yargılamalar, işkenceler, sindirmeler ve yıldırımlar gibi yaklaşım biçimleriyle karşı karşıya kalan Türk Milliyetçiliğinin temsilcisi olan insanlar arasında bulunan Alpaslan Türkeş ve arkadaşları büyük zorluklar yaşamışlardır. Tek Parti döneminin biraz da dünya konjonktürünün etkisiyle geliştirilen yıldırıcı politikaları, hareketin öncü insanların fikri sağlamlığı karşısında anlamsız kalmıştır. Adeta tabutluklardan yeniden filizlenen bir hareket olarak dikkat çeken Milliyetçi Hareket daha sonra geçen zaman içerisinde CHP'den birlikte ayrıldığı Demokrat Partisi'nden Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan, Fuat Köprülü ve Emin Sazak gibi kurucular ile de anlaşmazlık içerisine girdi (Öznur, 1999:43-52). Özellikle fikri temelli olan bu ayrı düşme durumu kendi partisini kurmak ve siyasal yaşamda yer almak gibi bir sonucu beraberinde getirmiştir.

İlk olarak Mareşal Fevzi Çakmak, Enis Akaygen, Hikmet Bayur, Kenan Öner, Mustafa Kendil, Osman Nuri Koni, Sadık Aldoğan ve Osman Bölükbaşı önderliğinde Millet Partisi adıyla kurulan parti daha sonra cepheyi genişletmek adına Cumhuriyetçi Millet Partisi adını almıştır. Cumhuriyetçi Millet Partisi ise Osman Bölükbaşı, Sadık Aldoğan ve Enis Akaygen önderliğinde kurulmuştur. Daha sonra da, partiye, biraz daha geniş bir taban yakalamak adına, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ismi verilmiştir (Öznur, 1999:55-55-65). Yer yer bazı seçimlerde milletvekillikleri de çıkaracak potansiyeli yakalasa da, hareketin potansiyelini yansıtmaktan uzak kalmıştır. Bunun üzerine, hareket önderleri isim, amblem ve kadrosuyla beraber bir yenilik arayışına girmiş ve yapılan bir kurultayla da partiye, Milliyetçi Hareket Partisi adını vermiştir. Bu kurultay sonrasında ise 1969 Adana Kongresi diye ünlenen meşhur kongrede partiye katılan Alpaslan Türkeş, teşkilatçı yapısıyla çok kısa bir sürede delege hâkimiyetini de sağlamıştır. Daha sonra da partiye genel başkan olmuştur. Bu kongre milliyetçi-ülkücü hareketin tarihinde bir dönüm noktası olarak kayıtlara geçmiştir.

Demokrat Parti'nin (DP)7 Ocak 1946 tarihinde resmen kurulmasıyla, Türkiye'de çok partili parlamenter siyasi hayata geçilmiştir. DP'nin kuruluşundan kısa bir süre sonra, DP içinde başlayan tartışmalar, 20 Temmuz 1948'de Fevzi Çakmak tarafından Millet Partisi'nin (MP) kurulmasına yol açmıştır (Tunaya, 1952: 712). 1953 yılında hükümet kararıyla kapatılan MP'nin yerine, 10 Şubat 1954'te Osman Bölükbaşı liderliğinde Cumhuriyetçi Millet Partisi kurulmuştur (CMP). 19 Mayıs 1952 tarihinde kurulmuş olan Türkiye Köylü Partisi, 16 Ekim 1958'de Cumhuriyetçi Millet Partisine katılmış ve yeni partinin ismi Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) olmuştur. Osman Bölükbaşı'nın 13 Haziran 1962'de 29 milletvekiliyle birlikte CKMP'den ayrılarak yeniden Millet Partisi'ni kurmasından sonra Ahmet Oğuz, CKMP Genel Başkanlığına seçilmiştir. CKMP'nin 22-23 Şubat 1964 tarihinde yapılan kongresinde, Alparslan Türkeş'e yakınlığıyla bilinen altmıştan fazla politikacı partiye girmiş ve CKMP içinde Alparslan Türkeş'in etkinliği artmaya başlamıştır. 27 Mayıs 1960 askeri darbesi içinde yer alan Alparslan Türkeş, daha sonra Milli Birlik Komitesiyle

anlaşmazlığa düşünce; arkadaşları ile yurt dışına sürgüne gitmek zorunda kalmıştır. Alparslan Türkeş sürgün döneminde arkadaşları ile yaptığı istişareler; yurda dönüşü ile devam etmiş, bu görüşmeler kendisini ve arkadaşlarını siyaset yapma yönünde etkilemiştir. Bu düşünceler ışığında Alparslan Türkeş ve arkadaşları kendilerine hedef olarak CKMP'yi seçmişlerdir. CKMP içinde hızla güçlenen Alparslan Türkeş ve arkadaşları, kısa bir müddet sonra partiyi olağanüstü kongreye zorlamış ve 1 Ağustos 1965 tarihinde yapılan olağanüstü kongre delegeleri, Alparslan Türkeş'i Genel Başkanlığa getirmiştir. Türk Siyaseti açısından bu tarih aslında MHP'nin kuruluşuna giden yolun ilk siyasi adımıdır.

Bir siyasi parti olarak Milliyetçi Hareket Partisi, 9 Şubat 1969 tarihinde kurulmuş olsa da geçmişini ve temsil ettiği ideolojik fikri 20. Yüzyılın fikir adamları ile ilişkilendirmek mümkündür. Ziya Gökalp' den H. Nihal Atsız'a, Dündar Taşer'den Erol Güngör'e kadar uzanan çizgide, modern dönemin milliyetçi fikir adamlarının tamamına yakını, MHP'nin üzerinde siyaset yaptığı ideolojik düşüncenin altyapısına katkıda bulunmuşlardır. Türkeş ve arkadaşları, 9 Şubat 1969'da Adana'da yapılan kongreyle Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin adını değiştirerek, Milliyetçi Hareket Partisi kurmuş oldular. Büyük kongreden sonra partinin logosu üç hilal olarak değiştirildi. MHP'yi karakterize eden iki önemli özelliği vardır. Bunların ilki partinin kurucusu ve genel başkanı Başbuğ Alparslan Türkeş, diğeri ise kurmuş olduğu gençlik teşkilatı olan Ülkü Ocaklarıdır. Gerek Alparslan Türkeş ve gerekse de Ülkü Ocakları MHP'yi, toplumsal ve siyasi yaşam düzeninde taşıyıcı konumundadırlar (Teazis, 2001: 1).

Alparslan Türkeş'in kaleme aldığı "Dokuz Işık Doktrini" ile MHP'nin temel ideolojisini, belirlemiş ve yeni bir devlet düzeni fikrini ortaya koymuştur. Bu düzen, kapitalizmden ve komünizmden ayrı olan "Ülkücü Yol" olarak adlandırılmaktadır. Her fırsatta komünizme, kapitalizme ve bunların bir türevi olarak faşizme ve nasyonal sosyalizme karşı olduğunu dile getiren MHP, milli devlet doktriniyle "Milliyetçi Türkiye"yi yeniden canlandıracağını hedeflemektedir. Alparslan Türkeş'in genel başkanlığındaki MHP, 1969 genel seçimlerinde %3 oy ile 1 milletvekili, 1973 genel seçimlerinde %3,4 oy ile 3 milletvekili, 1977 genel seçimlerinde ise %6,4 oy ile 16 milletvekili ile TBMM'de temsil edilmiştir. MHP hükümet ortağı olarak ilk defa birinci "Milliyetçi Cephe" (1975-1977) hükümetinde yer almıştır. 1977 seçimlerinden sonra kurulan ikinci "Milliyetçi Cephe" (1977-1978) hükümetinde de yer almıştır. MC Hükümetleri MHP'nin devlet içindeki kadrolaşmasının ilk adımı olmuştur. İkinci MC Hükümetinde MHP, 3 bakanlık alırken; Alparslan Türkeş'te Başbakan Yardımcısı olmuştur (Pekmezci ve Büyükyıldız, 1999: 84). Diğer yandan soğuk savaş döneminde Türkiye, ne yazık ki ideolojik mücadelenin sokakları teslim aldığı bir çatışmanın ortaya çıkmasına sahne olmuştur. Bu çatışma ortamında MHP ve Ülkücü Hareket, sol örgütler tarafından hedef alınarak şiddet sarmalının içerisine çekilmiş ve taraflar arasında silahlı mücadele sürecine dönüşmüştür. 1980 öncesi şiddetin ve çatışmanın hedefi haline gelen MHP'ye, böyle bir zor dönem içerisinde halk

desteğini arttırmıştır. MHP genel kamuoyu gözündeki haklı imajını her geçen gün kanıtlamıştır. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında cuntanın, MHP ve Ülkücülerin de üzerine gitmesinde bu imajın etkisi büyüktür. 12 Eylül darbesi aslında, 1971 muhtırasıyla başlayan sürecin derinleştirilerek, tamamlanmasıdır. 1971 muhtırası sonrasında askeri yönetim, zor ögesine dayanarak aldığı bütün önlemlere rağmen, ne ülkede yaşanan siyasal ve toplumsal bunalımın önüne geçebilmiş ne de ekonomik krizleri önleyebilmiştir. Söz konusu kriz, iş başındaki hükümetlerin kendi iç parçalanmışlığı ve politize olmuş bağımlı kurum ve sınıfların artan siyasal etkinliği neticesinde, siyasal araçlarla yönetilebilmekten de uzaktı. Krizin asıl tetikleyicisi, 27 Mayıs darbesi sonrası oluşan anayasal rejiminin bir ürünü olmasıdır. Bu yüzden krizin önüne geçmek için Türkiye’de hukuki ve siyasi üst yapının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak iktidar, hükümetin kendi iç parçalanmışlığı ve siyasallaşmış kurum ve sınıfların artan eylemliliği, parlamenter sistem içinde bu düzenlemelerin gerçekleşmesini engellemiştir (Özçelik, 2011: 74). Türkiye’de yaşanan siyasal ve toplumsal bunalımın etkisiyle ülkede ciddi bir yönetim krizi de yaşanmakta, siyasal partilerle tabanları arasındaki uçurum gün geçtikçe artarken, ekonomide ise işveren ile işçi ciddi bir bunalımla karşı karşıya gelmekteydi. Bu krize rağmen Hükümetler 24 Ocak kararlarını uygulamakta açıkça isteksiz davranmışlardır. 24 Ocak kararları, aynı zamanda, soğuk savaş döneminde kapitalist sistemin 1970’li yıllarda yaşadığı yapısal krizi aşmaya dönük olarak yeniden yapılanma sürecine, Türkiye’nin uyum göstermesine/eklemlenmesine tekabül etmektedir (Kazgan, 2005:196). Söz konusu kararlar, Türkiye’de anayasaya bağlı olarak ekonomik sisteme geçişinin işaretlerini de vermektedir. Söz konusu istikrar paketi, kısa vadeli ekonomik istikrarın ötesinde serbestleşme ve dışa açılma ekseninde, kapsamlı ve uzun vadeye yayılmış bir yapısal uyum/dönüştürme programı öngörmektedir (Sönmez, 2009: 26). Bu uzun vadeli yapısal uyum programının önderliğinde yeni ekonomik, hukuki ve siyasal sisteme geçişin koşullarını hazırlamak; bu yönde gerekli anayasal düzenlemeleri yapmak ve 24 Ocak kararlarını derinleştirerek uygulamak, 12 Eylül 1980 darbesi ile siyasal iktidara el koyan askeri yönetime düşecektir. 12 Eylül Darbesi, esas itibarıyla, 1970’li yıllarda yaşanan yönetim ve ekonomik krizlerin ve bunun sonucunda oluşan toplumsal sınıf mücadelesinin bir sonucu olarak da görülebilir. Aslında bu darbenin kökenleri, 1960’lı yılların sonuna kadar uzanmakta olup; 1971 darbesi de, bu bağlamda genel olarak, 12 Eylül’ün başarısız bir provası olarak değerlendirilmektedir.

27 Mayıs sonrası siyasi süreç, yasal politik üst yapıyı yeniden şekillendirmiş, 1961 Anayasası’nın da itici gücüyle Türkiye’de siyasal ve sosyal haklarda bir gelişme sürecine girilmiştir. Söz konusu bu süreç, maddi olanakları geliştirdiği ve genişlettiği ölçüde, ekonomik engellerin aşılmasını da sağlayarak, siyasetin istikrarlı bir yönetim oluşturmasının önünü açmıştır. Özellikle 1965 yılında Adalet Partisi etrafında bütünleşen iktisadi yapı, genel olarak milli burjuvazi stratejisini yaşama geçirmeye çalışmıştır. Fakat 1960’ların sonlarından itibaren, iktidar içerisindeki ayrışmalar hızlanarak derinleşmiş; Türkiye, yeniden siyasal bir bunalıma girerek, ekonomik istikrarsızlık dönemi başlamıştır. Temsil krizinin 1970’li yıllardan itibaren artık net bir şekilde gözlenmesi ve özellikle

Adalet Partisi'nin içerisindeki siyasi hareketlenmeler Türkiye'de, 1971 muhtırasına giden sürece hız kazandırmıştır. 1971 darbesi de, bu bağlamda, dış etkenlerin, iç çekişme ve kutuplaşmanın artan baskısı altında gerçekleşmiştir. 1960'lı yılların sonundan itibaren Dünya'da sosyalist hareketlerin yükselmesi ile birlikte Türkiye'de, özellikle üniversitelerden başlayarak toplumsal bir zemine doğru ilerlemiştir. Fakat Öğrencilerin ve işçi sınıfının artan eylemleri, askeri vesayet sınırlarını zorlamış, söz konusu darbenin toplumsal alandaki başarısızlığını da ciddi anlamda belirlemiştir. Bu süreç Türkiye'de, siyasal bunalıma ve ekonomik istikrarsızlığa yol açmış; bu bağlamda iç politikada bütünlük sağlanamamıştır. Bu doğrultuda devlet aygıtı da, özellikle keskinleşen siyasi ideolojilerin hem kendi aralarındaki hem de bağımlı sınıflar arasındaki mücadelenin merkezi haline gelmiştir.

1970'ler Türkiye'sinde MHP, bu sosyal, siyasal ve ekonomik dalgalanma içerisinde merkez ile kenardaki güçler arasındaki bir kavşak noktasındaydı. Toplumsal bakımdan siyasi gerçekliğini, şehir ve kasabalardaki merkezkaç güçler içerisinde Adalet Partisi'nin uyguladığı politikardan memnun olmayan kesimlere dayandırırken; bu guruplar üzerinde siyasal etkisini "Türklük gurur ve şuuru, İslam ahlak ve fazileti" gibi bir slogan ile düşüncelerini ifade ediyordu (Karaca, 1972: 11). 12 Mart'a girerken MHP, anti-sol özellikle güçlü bir devlet vurgusunu belirterek; Türkiye ve Türk Gençliği üzerinde tehdit gördüğü sol anarşinin bastırılması gerektiğini ifade etmiştir. MHP, 12 Mart darbe sürecinden sonrada, 12 Eylül'e kadar siyasal, toplumsal ve iktisadi olarak güçlü devlet ve milli iktidar vurgusunu sürekli olarak tekrarlamış ve sorumlu siyaset bilinciyle; Türkiye'nin önündeki tehlikelere karşı uyarılarda bulunmuştur. Türkiye'de 1970'lerin kutuplaşma ortamında MHP, Ülkü Ocakları aracılığıyla gençliğe nüfuz edebilme başarısı gösterdi. Ancak bu noktada şunu belirtmek gerekir, Ülkücü gençlik, bu başarısı ile aşırı sol örgütlerin hedefi haline gelmiştir. 1970'lerin başlarında sol örgütler, silahlı saldırılarını artırarak devam ettirince; kendini savunan Ülkücü gençlik, sola karşı silahlı çatışmaya girmekten çekinmedi. Bütün bu saldırılara rağmen MHP, toplumun bütün kesimlerinde (işçi, memur, öğretmen, köylü v.s) karşılığını bularak; 12 Eylül öncesinde hem sokağa hem de topluma hâkim olmayı başaran bir siyasi hareket oldu. 1968 yılından itibaren Marksist ve bölücü sol örgütlerin üniversitelerde yapılandığı ve artan şekilde devam eden silahlı eylemlerin doruğa çıktığı 1978, 1979, 1980 yılları, MHP için çok zor sınav dönemleridir. Bu dönem, Alparslan Türkeş bizzat kendisinin yetiştirdiği binlerce Ülküdaşının komünist çetelerce katledildiği ve her şeye rağmen soğukkanlılığıyla bir iç savaşı önlediği ıstırap dolu yıllardır. 12 Eylül 1980'e kadar 5000'e yakın Ülkücü Genç, şehit olmuştur. Sonuç olarak 12 Eylül 1980 sabahı pusudaki zinde güçler, yeterince olgunlaşan şartların neticesinde Türkiye'de askeri darbeyi gerçekleştirmişlerdir (İzci, 2016: 21). 12 Eylül 1980 darbesi, Türkiye'de, yeni bir ekonomik, siyasal ve toplumsal dönemin başlangıcını teşkil etmektedir.

2.2. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi ve 1980 Sonrası MHP'de Alparslan Türkeş Dönemi

12 Eylül 1980 darbesi ve 1980-82 askeri yönetimi, Milliyetçi Ülkücü Hareket için büyük bir sınav ve çile dolu yıllar olmuştur. Ülkücüler her ne kadar 12 Eylül darbesinin mağduru gibi bazı kişilerce (A. Oktay Güner v.s) kamuoyunda eleştirilseler de; Alparslan Türkeş ve Ülkücüler aslından darbenin bizzat muhatabı olduklarının farkındaydılar. Ancak 12 Eylül sonrası, Devletin fiziki ve ideolojik baskısına, sosyalist bölücü militanlar gibi maruz kalmaları, Ülkücüler üzerinde ideolojik düşünce bakımından hem tavanda hem de tabanda çok sarsıcı bir etki yaratmıştır. Bu sarsıcı etkinin nedeni altında, 1970’li yıllarda Ülkücü Hareket, komünizme karşı “Devletin zaafa düştüğü noktada vatana, millete, devlete, bayrağa sahip çıkma” şuuruyla hareket etmesi yatmaktadır (Sezgin, 1990:18). Ne var ki 12 Eylül darbecileri, Ülkücü hareketin değerlerine uygunmuş gibi görünse de MHP ve lideri Alparslan Türkeş’e karşı tepki ve tavrını darbenin başından beri net olarak koymuşlardır. Bu süreç içerisinde Ülkücü tabanda yaşanan hareketlenmeler ve düşünce eksenli sorgulamalar; MHP’de gelecek süreçte yaşanacak olan ayrışmanın temel problemini oluşturmuştur. MHP Yönetimi, bu süreç içerisinde hem darbeci yönetimin sorgu ve yargılamasına maruz kalırken; hem de kendi tabanından gelen sorgulamalara karşı cevap bulmaya çalışmıştır.

12 Eylül 1980 askeri darbesiyle diğer siyasi partiler gibi MHP’nin de faaliyetleri durdurulmuş ve MHP bir yıl sonra kapatılmıştır. MHP ve yöneticileri hakkında “Anayasal düzeni, zor yoluyla değiştirmeye teşebbüs”, “Türkiye ahalisini birbirinin aleyhine toplu kıyıma yönlendirme” ve “silahlı örgüt oluşturma” suçlarından dava açılmıştır. Uzun süren mahkeme ve yargılama süreçlerinden sonra başta Genel Başkan Alparslan Türkeş olmak üzere, çok sayıda MHP’li çeşitli cezalara çarptırılmıştır. Askeri yönetimin MHP’ye bakışı ve partililere uygulanan muamele, tabanda ciddi bir rahatsızlığa yol açmıştır. Ülkücü Hareket bu süreç içerisinde uzun bir özeleştiri yaparak; ciddi bir varoluş sorunu ile devlet ile arasına mesafe koyma gereği duymuştur. 12 Eylül darbesi, Ülkücü Hareket tarihinde ciddi bir kırılmaya, dönüşüme ve ayrışmaya yol açmıştır. Bu dönüşüm sonunda Milliyetçi Hareket, kendini “Devletin sahibi olarak” gören anlayışı sorgulamıştır. Cezaevinde İslamcı bir kimlik benimseyen bazı ülkücüler, Türk Milliyetçiliğini ve hareketin lideri Alparslan Türkeş’i eleştirmeye başlamışlardır.

1983 genel seçimleri, 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrası Türkiye’de yapılan ilk genel seçimdi. Yeni Seçim Kanunu yüzde 10 baraj sistemini getirirken; yeni kurulacak partilerin yasalaşması için de en az 30 kurucu üyenin Milli Güvenlik Konseyi’nce onaylanması gerekiyordu. Ayrıca siyasi partiler 12 Eylül rejimine karşı beyan ve aksi davranışlarda bulunamayacaklardı. Böylece, Askeri yönetimin Başbakanı Bülent Ulusu’nun müsteşarlarından Necdet Calp’in kurduğu Halkçı Parti, Ulusu hükümeti bakanlarından Turgut Özal’ın kurduğu Anavatan Partisi (ANAP) ve emekli orgeneral Turgut Sunalp’ın kurduğu Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) Milli Güvenlik Konseyi onayı alarak seçimlere katılabildi. MGK, bunun dışında kurulan siyasi partilerin kurucularını veto ederek seçime girmesini engelledi. Ayrıca, bağımsız adayların yanı sıra seçime giren üç partinin adayları arasında

da MGK vetosuna takılan pek çok kişi oldu. Bu süreçte cezaevlerinde bulunan MHP yönetimi, tabanını toplama ve siyasi varoluş açısından; önce Muhafazakâr Parti'yi (1983) daha sonra Milliyetçi Çalışma Partisi'ni (1985) kurmuştur. 1987'de yapılan referandumla siyasi yasakları kalkan eski parti liderleri gibi Alparslan Türkeş de partisinin (MÇP) başına dönmüştür. 1987 genel seçimlerine giren MÇP, toplumsal alanda karşılığını bulmuş ve siyaseten de varoluş mücadelesi vermiştir. Henüz 12 Eylül'ün etkisini üzerinden atamayan Ülkücü Hareket ve tabanı % 2,9 oranında bir oy almış ve barajı aşamadığı için parlamentoya girememiştir. MÇP için sıkıntılı sayılabilecek günler, yeni kadroların partiye girmesiyle kısa sürede atlatılmıştır.

1988 yılına gelindiğinde Alparslan Türkeş yönetimindeki MÇP ve içindeki hizipler birbirlerine belirli bir mesafede durarak parti içerisinde bütünlük sağlamaya çalışıyorlardı. MP ve MÇP'nin kuruluşundan itibaren devam eden parti içi mücadeleler başta Alparslan Türkeş olmak üzere, parti tabanının gözünden de kaçmıyordu. MÇP içinde yer alan muhafazakâr unsurların, düzen karşıtı söylemleri ve faaliyetleri giderek parti yönetimini ve tabanı rahatsız etmeye başlamıştı (Bora ve Can, 1994: 575). MÇP içindeki hizipler, 1987 seçimlerinden sonra beklenen başarının sağlanmadığını ileri sürerek Ülkücüleri, parti yönetimine karşı kışkırttılar. Fakat parti içindeki genel eğilim Alparslan Türkeş'in liderliğinin önemine ve ideolojik çizginin devamından yana tavır koydu. İslam'a ilişkin teorik yazılar, "Bizim Dergâh" adlı dergide yer alırken; reel politik, güncel siyasal konuların ideolojik okuması ise "Bizim Ocak" dergisinde yayınlanmıştır. Bu iki yayın organı, bu süreçte parti içi iktidar kavgasının temel enstrümanı olmuştur. Daha sonra 1990 yılında üniversite öğrencileri tarafından çıkarılan "İslami Mücadele/Mesele" dergisi de bu tartışmaya katıldı. MÇP içindeki gerginlik, 1991 yılı sonrasında DYP-SHP koalisyonuna güvenoyu verilmesi sırasında gün yüzüne çıktı. Değişimden yana olan hizipçi ekip, Alparslan Türkeş ve parti yönetimine başkaldırdılar. Hizipçilerin başını çektiği Muhsin Yazıcıoğlu ve arkadaşları koalisyona destek verilmemesini isteyerek, parti yönetimini ağır ithamlarla suçladılar. Bunun sonucunda Alparslan Türkeş, güvenoyu verilmesi hususunda ısrar edince, hizipçiler oylamaya katılmayarak gerginliği kamuoyu gündemine taşıdılar. Bizim Dergâh dergisinin Ankara'daki genel merkez binasının, Gençlik, Kültür ve Sanat Ocaklarına mensup kişilerce basılması ve derginin sahibi Emir Kuşdemir'in silahla yaralanmasından sonra; Yazıcıoğlu başkanlığındaki beş milletvekili ve tabandaki arkadaşları MÇP'den ayrıldılar. Yazıcıoğlu ve arkadaşları partiden ayrıldıktan kısa bir süre sonra "Yeni Oluşum Hareketi" adı altında siyasi faaliyetlerini devam ettirerek kendi partileşme süreçlerini tamamladılar. 6 Aralık 1992'de Ankara'da "Yeni Oluşum Hareketi Siyasi Karar Kurultayı" düzenledi ve toplantıda yeni bir siyasi parti kurma kararı alındı. Böylece Yazıcıoğlu ve arkadaşları 29 Ocak 1993'te Büyük Birlik Partisi'ni kurarak siyaset sahnesine çıktılar. Diğer yandan ise 1991 genel seçimlerine Refah Partisi (RP) ve İslahatçı Demokrasi Partisi (IDP) ile ittifak yaparak giren MÇP, bu ittifaktan 19 milletvekili sağlayarak TBMM'de temsil edilmeye başlamıştır.

Türk Milliyetçiliğine bağlı olarak siyaset yapan MHP, 12 Eylül ve siyasi yasakların kalkmasından itibaren; Türk Siyasetinde 1980'ler-1990'lar dönemi olmak üzere sürekli bir yükseliş göstermiştir. İki kutuplu dünya denklemine olan siyasi değişiklik ve S.S.C.B'nin dağılması sonrasında kurulan bağımsız "Türk Devletleri" MHP'nin, ideolojik çizgisinde büyük bir heyecan uyandırmış ve 1944'ten başlayan ülkü ateşi; Alparslan Türkeş'in haklı tespitleri ile sonuçlanmıştır. MHP, bu yıllarda Türk Dünyasına olan ilgisini iç siyasete de yansıtarak bu ülkeler ile olan ilişkilere yön vererek; siyasi referans kaynağı olmuştur. Bu etkenler MHP'nin Türk Milliyetçiliği ideolojisi üzerinde, onun reaksiyoner kalıplarını onaylayan ve güncelleştiren bir etki yaratmıştır. Diğer yandan ise 1990'larda Türkiye'de tırmanan PKK terör örgütü eylemleri ve siyasi Kürtçülüğe karşı MHP'nin tavrı, kamuoyunda da ses getirmiştir. 1990'lı yılların başından itibaren elde ettiği kamuoyu desteğini yeterli bir oya yansıtamayan MHP, 1995 seçimlerinde %8,15'lik bir oy oranı ile ülke seçim barajı geçemeyerek parlamento dışı kalmıştır. Sonraki gelişmeler MHP için, sıkıntılı günlerin ilk işaretlerini oluşturmuştur. Bu süreçte tabandaki değişim talepleri yüksek sesle dile getirilmeye başlanmıştır. Alparslan Türkeş'in halefinin kim olacağına ilişkin tartışmaların yoğun olarak yapıldığı bir dönemde, Milliyetçi Ülkücü Hareketin mensupları; Alparslan Türkeş'in Liderliği etrafında toplanarak MHP'ye sahip çıkmıştır. Türk siyaset sahnesine çıktığı günden beri; Türk Milliyetçiliği fikrini kültür, şuur ve tarih süzgecinden damıta damıta bir vitamin hapı haline getiren Alparslan Türkeş, 4 Nisan 1997'de Ankara'da Hakka yürümüştür. Türk siyasi tarihinde Türk Milliyetçiliği fikrini önce bir ideolojiye sonrada siyasi ve toplumsal alana taşıyan en önemli ismi olan Alparslan Türkeş; Türk tarihinde 20. Yüzyılda çağa "Türkçe Bir Parantez" açmıştır. Çünkü Alparslan Türkeş yaşadığı dönemde, Türk Milliyetçiliğinin kitlelerle buluşturan ve bu fikri, 19. Yüzyılın modası geçmiş kompleksli bir ırkçı, şoven ve saldırgan bir Batı milliyetçiliğinden uzak tutmuştur. Alparslan Türkeş ayrıca, seküler bir milliyetçiliği de reddederek; İslam'ın kutsallığını, milli değerler ile bütünleştirerek sahip çıkmıştır.

2. DEVLET BAHÇELİ LİDERLİĞİNDEKİ MHP DÖNEMİ

Alparslan Türkeş'in vefatı, MHP açısından iki büyük önem arz etmektedir. İlk olarak bu vefat MHP'de, bir lider sorununu gündeme getirmiştir. İkinci olarak MHP'nin, siyasi olarak bundan sonra nasıl bir politikayla yoluna devam edeceğidir. MHP olağanüstü kurultayında adaylardan: Tuğrul Türkeş 487 oy alırken, Devlet Bahçeli 697 oy alarak MHP Genel Başkanı olarak seçilmiştir (Hürriyet, 1997:7.7). Devlet Bahçeli'nin MHP genel başkanı olarak seçilmesi ile parti içindeki lider sorunu çözülmüş; genç ve dinamik kadrolar ile MHP yoluna devam etmiştir. Bu kongre MHP'nin siyaseten, varlığını ve devamlılığını, Türkiye'de bir kez daha vurgularken; diğer yandan ise MHP dışındaki "Hizipçilerin" heveslerini de boşa çıkarmıştır. Ancak MHP'de Devlet Bahçeli'nin, Türkeş sonrası MHP'de genel başkanlık yapıp yapamayacağı tartışmaları, 18 Nisan 1999 seçimleriyle son bulmuştur. Aslında MHP'nin 1990'lardaki seçim haritası incelendiğinde, bu dönemde partinin oy tabanının da istikrarlı bir büyüme gözlenmektedir. Bu dönem içerisinde MHP, Anadolu'daki "Milliyetçi-

Muhafazakâr” seçmen tabanını elinde tutmaya devam ederken, diğer yandan Akdeniz'in önemli bir kısmını da parti tabanına eklemeyi başarmıştır. Bunun sonucunda MHP, 18 Nisan 1999 genel ve yerel seçimlerinde, tarihindeki en yüksek oyu alarak, siyasi bir zafere ulaşmıştır. 18 Nisan 1999 seçimlerine “Lider Ülke Türkiye” sloganıyla giren MHP, aldığı % 18'lik oyla 57. Hükümetin iktidar ortağı olmuştur. 1980 askeri darbesi ile kapatılan MHP'nin, 12 Eylül'den sonra 1987 seçimlerinde % 2,9 oy oranı ile başlattığı siyasi yürüyüşü, on yıl gibi kısa bir sürede nasıl bir noktaya ulaştığının zirvesi 18 Nisan 1999 seçimleridir.

MHP'nin 18 Nisan 1999 seçim başarısı incelendiğinde, Parti'nin 1980 sonrası geçirdiği siyasi süreci ve Alparslan Türkeş'in vefatından sonra, Devlet Bahçeli yönetiminde “Dinamik ve gelişerek büyüyen” parti tabanının etkisi çok önemlidir. Ayrıca MHP'nin, Türkiye'nin siyasi sorunlarına karşı ürettiği güncel parti politikalarının, milli ve manevi değerlerle beslenen şeffaf, ahlaki meşruiyeti esas alan “Önce Ülkem ve Milletim sonra partim” anlayışının etkisini göz ardı etmemek gerekir. Seçim sonuçlarını “Türkiye Harekete Geçti” sözü ile anlamlandıran MHP'de, seçim sonuçları parti yönetimini tarafından büyük bir başarı ile tanımlanmıştır. Seçimlerden hemen sonra yapılan siyasi analizlerde MHP'nin seçim başarısı, yükselen milliyetçilik dalgası, Abdullah Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirilmesi ve 28 Şubat süreci ile izah edilmeye çalışılsa da; MHP'nin yenilenen yönetim kadrosu ve üretilen “İlkeli ve dürüst” yönetim anlayışının etkisi büyüktür.

28 Şubat süreci sonrasında yapılan 18 Nisan 1999 seçimlerine “Ürkek değil, erkek” söylemini yaygın biçimde kullanarak giren MHP, seçmene RP'nin yapamadığını kendisinin yapacağını vaat ediyordu. Bu sahici söylem, muhafazakâr-milliyetçi kesimde ciddi bir karşılık bulurken, MHP de tarihinde almadığı oyu almıştır (Yayman, 2009: 10). Bu seçimlerden sonra kurulan 57. Hükümet üçlü bir koalisyon (DSP, ANAP ve MHP) ile iş başına gelmiştir. Türkiye, 57.Hükümet döneminde siyasi, sosyal ve iktisadi alanda birçok önemli reformlara imza atarken; dış siyasette ise AB ile ilişkilerini devlet politikasının devamlılığı üzerine ilerletmiştir. 57. Hükümet döneminin ilk ciddi fikir ayrılığı idam meselesi ve terörist başı Öcalan üzerinde yaşanmış, MHP'nin ret oyu vermesine karşılık TBMM'deki diğer partilerin desteği ile Hükümet idam cezasını Anayasadan kaldırmıştır. Diğer yandan ise Marmara Bölgesinde meydana gelen 17 Ağustos 1999 Depremi ülke ekonomisinin büyük yara almasına sebep olmuştur. Tüm bunlara rağmen “Koalisyon Hukukunu” zedelememeye özen gösteren MHP, gerektiğinde hem kamuoyunda hem de kendi tabanında ciddi eleştiriler alarak bedel ödemiştir. 57. Hükümetin 3,5 yıllık icraatı döneminde toplumsal alan üzerinde en çok tartışılan tarafı olan MHP, Devlet Bahçeli'nin yurtdışında bulunduğundan dolayı katılamadığı MGK toplantısında, Cumhurbaşkanının “Anayasa Kitapçığı” fırlatmasıyla başlayan 2001 ekonomik krizi, siyasi bir kaosa dönüşmüştü.

3 Kasım 2002 seçimleri öncesi Türkiye’de, siyasal alanın sınırlarını çizen toplumsal dinamiklerdeki değişim iyice net hale gelmiştir. Bu berraklaşmada devlet-toplum, yerel-küresel, laik-İslamcı gibi farklılıklar siyasal alanı belirleyen geniş eksenler oldu. Burada özellikle siyaseti daha çok sınıfsal temelde tanımlamaya olanak sağlayan sağ-sol ayrışması, bu süreçte ikinci bir kimlik olurken; bu ayrışma daha muğlak bir konuma geldi. Birbirinden farklılaşmış toplumsal ve siyasal güçler haline dönüşme eğilimi gösteren bu ikilikler, Türkiye’de muktedirlerin “Rant ekonomisi” stratejisi ile bir hegamonik alan oluşturamadıklarının göstergesiydi. Bu durum sermaye birikim krizi, siyasal temsil krizi ve devletin meşruluk krizi gibi kavramlarla ifade edildi.

Türkiye 3 Kasım 2002 seçimlerine, küresel kapitalist gelişme dinamiklerini temsil eden muktedirlerin bu krizleri aşip yeni sıçrama yaratacak hegamonik iktidar arayışı ile girdi (Sancar,2008: 72). Diğer yandan ise Mayıs ayında, Türkiye’nin gündemindeki en önemli konularından birisi Başbakan Bülent Ecevit’in sağlık durumu idi. Ecevit, Mayısta iki kere sağlık durumundan dolayı Başkent Hastanesinde yattı. İkinci yatışında ise Koalisyon Partileri Liderler Zirvesi hastanede yapıldı (Turan, 2004:181). Erken seçime giden yolun önemli sebeplerinden ikisi; ekonomiyle ilgili kararları günlük politika çıkarının dışından atanmış olan, ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Kemal Derviş’in sözleridir. Derviş önce, 9 Mayıs’ta seçimden söz etti. Arkasından 27 Haziranda, yurtdışında bulunduğu sırada, “Ecevit’in rahatsızlığından kaynaklanan belirsizliğin bir an önce giderilmesi gerektiğini” söyledi. Bu açıklamadan dört gün sonra, 1 Temmuzda yapılan Koalisyon Partileri Liderleri Zirvesinde seçimin zamanında yapılacağı konusunda mutabakat sağlanmasına rağmen; ayın 16’sındaki zirvede, 3 Kasım’da seçim yapılmasına karar verildi. Ayın son günü de TBMM söz konusu tarihte yapılmak üzere erken seçim kararı aldı (Turan, 2004: 182). Türkiye 3 Kasım seçimleri arifesinde yeni kurulan siyasi partilerin hızına yetişmeye çalışmıştır. Temmuzda DSP’den ayrılmış olan milletvekilleri ve diğer katılanlar ile birlikte Yeni Türkiye Partisini Kurdu (YTP). Koalisyonun Dışişleri Bakanı İsmail Cem, kurulan bu yeni partinin Genel Başkanı oldu. Cem 11 Temmuzda Hükümetteki görevinden istifa etmişti. 8 Haziranda DSP’den istifa eden Hüsamettin Özkan’da ayrıca hükümetten de istifa ederek yeni kurulan YTP’de yerini aldı. 11 Temmuzda Derviş, “Cem’e söz verdim” açıklamasını yaparak YTP’ye katılacağı izlenimi verirken; Kemal Derviş 23 Ağustos günü yapılan bir törenle CHP saflarına katıldı. YTP’den önce, 10 Temmuzda bir başka parti Genç Parti (GP) kuruldu. Bu partiyi Rumeli Holding’in sahiplerinden Cem Uzan kurarak, Genel Başkanı oldu. Yine 3 Mayıs’ta İsmet Sezgin’inde Türkiye Partisi, 25 Ağustosta ise Sadettin Tantan’ın Yurt Partisi kuruldu. Ayrıca Murat Karayalçın ve Fikri Sağlar tarafından SHP yeniden kuruldu. Türkiye’de yeni siyasi dalgalanmalar yaşanırken ekonomide yaşanan kriz ağırlığını toplumun bütün kesimlerinde kendini iyice hissettirmiş, ekonomik kriz Türkiye’nin birinci sorunu haline gelmişti. Türkiye 2002’li yıllara, kapitalist küreselleşme projesini destekleyen güçlerin bu projeye uygun siyasal aktörler arayışı ile girdi. Bu arayış için, uygun siyasal aktörler 3 Kasım 2002’ye kadar ortaya koymak ekonomik istikrar açısından pek de mümkün olmadı. Bu yolda denenen DSP- MHP-ANAP koalisyonu, başarılı adımlar atmakla birlikte hegamonik

bir açılım sağlayamadı. Derviş'in YTP ve "Troyka" projesi ise başlamadan bitti. Sonuç olarak, Türkiye'de kapitalist gelişmenin küresel dinamikleri farklı siyasi kadrolara yatırım yaptılar. Bu arayışlar içerisinde ön plana çıkan Ak Parti, alışılmışın dışında geçmişi ile arasına mesafe koyarak yenileşmenin ve değişimin mimarı olmuştur (Sancar, 2008: 74). 3 Kasım 2002 Genel Seçim sonuçları Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli dönüm noktası olmuştur. Yakın dönem siyasi tarihimizde tek başına devam eden, yaklaşık 16 yıllık Ak Parti iktidarının başlangıç tarihidir. 3 Kasım 2002 genel seçimleri ile TBMM'de, ülke genelinin sadece %54 oy oranı temsil gücü kazanabilmiş, %46'lık kesimin oy verdiği partiler 1982 Anayasası ürünü olan %10 barajına takılmışlardır. Ayrıca Türkiye genelinde %20'lik bir seçmen sandık başına gitmemiştir. 3 Kasım akşamı sandıklar açıldığında Türk siyasetinde tam anlamıyla bir deprem yaşanıyor. İlk kez, iktidarda ve mecliste temsilcileri bulunan partilerin tamamı (DSP, MHP, ANAP, DYP ve SP) yüzde 10'luk seçim barajının altında oy alarak TBMM dışında kaldılar. Diğer yandan ise sadece bir yıl önce Erdoğan liderliğinde kurulan Ak Parti, yüzde 34'lük bir oy oranı ile seçimlerin açık ara galibi olarak; böylece mecliste üçte-ikilik bir çoğunluğa ulaşmıştır. Bir önceki seçimlerde baraja takılan Deniz Baykal liderliğindeki CHP ise, kendisini iktidara hazırlamışken aldığı yüzde 19'lük oy oranı ve 178 kişilik meclis grubuyla ülkenin yeni ana muhalefet partisi görevini üstleniyordu. Ayrıca Türk siyasetinde bir ilk daha yaşanıyor ve böylece ülkenin değişik bölgelerinden dokuz bağımsız aday da meclise girmeyi başarıyordu. Kaybedenler cephesindeyse en dramatik oy kaybı, geçen seçim galibi olan DSP'de gerçekleşmiştir. İlk kez bir iktidar partisinin oylarında 21 puanlık kayıp yaşanmış ve oy oranı yüzde 22'den yüzde 1'lere düşmüştür. DSP'nin oy kaybının arkasındaki nedenler arasında; seçim öncesinde partinin ikiye bölünmesi, Ecevit'in sağlık durumunun iyice kötüleşmesi gösterilebilir. Yine Başbakan Bülent Ecevit'in, hasta olması, buna rağmen iktidarı bırakmaması sonucunda ve Ecevit başkanlığındaki koalisyon hükümeti döneminde, Türk Siyasi tarihinin en derin ekonomik krizine sürüklenmesi de oy kaybının sebepleridir (Orhan vd., 2002: 3). İktidarın en küçük ortağı olan ANAP da benzer nedenlerden, ayrıca bir de sürekli olarak partinin adının yolsuzluklarla özdeşleşmesi nedeniyle oy oranında dikkate değer bir kayıp yaşayarak, meclis dışında kalmıştır.

Kaybedenler elbette yalnızca iktidar partileri olmamıştır. Meclis içindeki ve dışındaki muhalefetten bazıları da, önemli ölçüde oy kaybına uğramıştır. Bunların başında, seçim öncesi kurduğu ittifaklara da güvenerek seçimlerde en azından meclise girebileceğinden emin olan DYP gelmektedir. Seçim akşamında yüzde 9 ile yüzde 11 arasında gidip gelen DYP oyları, gece yarısından sonra yüzde 9,6'larda sabitleşerek, partide tam bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Yapılan değerlendirmeler, merkez sağdaki erimeden, biraz da liderinin performansı nedeniyle, DYP'nin de olumsuz etkilendiğini ortaya koymaktadır. Parti tabanının sadakatine güvenen ve Milli Görüş geleneğini temsil eden Saadet Partisi (SP) ise, seçim kampanyasında partinin doğal lideri kabul edilen ama siyasi yasaklı olan Necmettin Erbakan'ı miting meydanlarına davet etmesine rağmen, yalnızca yüzde 2.5 oy

alabilmiştir. Hatta partinin kalesi sayılan Konya’da bile parti yüzde 5’i geçememiştir. Anlaşılan o ki parti tabanı, iktidara daha yakın duran ve partinin kendi ocağında yetişenlerce kurulan AKP’yi daha tercih edilebilir bulmuştur. Umduğunu bulamayan diğer partiler arasında sol yelpazede İsmail Cem liderliğinde kurulan Yeni Türkiye Partisi ile milliyetçi-muhafazakâr çizgideki Büyük Birlik Partisi (BBP) yerlerini almıştır. Her iki partinin oyu da yüzde 1’lerde kalmıştır (Bora, 2002: 31).

3 Kasım seçimlerinde ağır bir darbe alan diğer bir iktidar partisi ise MHP olmuştur. Bir önceki seçimlerde büyük bir başarı yakalayarak meclise ikinci parti olarak giren MHP, iktidar ortaklığı döneminde kendi kimliği ile ilgili olarak çizmiş olduğu çerçeveden uzaklaşan bir görüntü vermiştir. MHP, daha önce halka verdiği vaatlerini ki bunların başında PKK’lı terörist başının idamı, yoksulluk ve yolsuzluklarla mücadele gelmektedir. 3 Kasım öncesi MHP bu vaatlerini seçmen gözünde yerine getirememiştir (Bora, 2002: 31). 3 Kasım 2002 genel seçimleri, Türkiye için sonuçları her açıdan hissedilen bir değişimin başlangıcı olmuştur. Yapılan bu seçimler ile Türkiye’de toplumsal olarak yaklaşık 16 yıldır devam etmekte olan yeni bir siyasi mecraaya girilmiştir.

MHP, 3 Kasım 2002 seçimlerinde klasik oy oranının en alt seviyesine inerken, 22 Temmuz 2007 seçimleriyle yeniden bu seviyeye geri dönmüştür. 3 Kasım 2002 seçimlerinde % 8,4 oranında oy alarak Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) dışında kalan MHP, 22 Temmuz 2007 seçimlerinde oylarını % 85 oranında artırarak % 14,3 oranına ulaştırmıştır. Seçim öncesinde yaşanan Cumhurbaşkanlığı seçimi krizi ve 27 Nisan e-muhtırasıyla ilgili olarak da MHP, Milli İradenin temsil yeri olan TBMM’nin önemine vurgu yaparak pozitif bir tavır takınmıştır. Dolayısıyla 18 Nisan seçimleri sonrasında “Cumhurbaşkanlığı seçimi” konusu bir kez daha MHP’nin önüne gelmiş ve Parti yönetimi süreci yine aynı kararlılıkla yöneterek, 22 Temmuz sonrasında da “Milli İradeye” olan saygısını vurgulamıştır.

AK Parti ile birlikte seçimin galipleri arasında yer alan MHP, Akdeniz, Orta Anadolu ve İç Batı Anadolu gibi klasik oy tabanından daha çok Ege, Marmara ve Trakya bölgelerinde Türkiye ortalamasının üzerinde oy almıştır. Özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi üç büyük ilde MHP, 2002 seçimlerine göre oylarını iki katına çıkarmıştır. Bu seçimlerde MHP, 1999 seçimlerinde Demokratik Sol Parti (DSP)’ye, 2002 seçimlerinde Genç Parti (GP)’ye oy veren kentli kesimlerin desteğini almayı başarmıştır. MHP, 3 Kasım 2002 seçimlerinde klasik tabanını, AK Partiye kaptırmış gözükse de 22 Temmuz 2007’de bunun böyle olmadığını yeniden göstermiştir. Ayrıca MHP, 22 Temmuz seçimlerinde yeni seçim bölgelerinde de oy artışı sağlayarak büyük bir başarı göstermiştir.

22 Temmuz 2007 seçimlerinde MHP, sadece seçim başarı bölgelerini geliştirmekle kalmamış, listelerini de güçlendirmiştir. MHP, bürokrasiden Gündüz Aktan, Ertuğrul Kumcu, Füsun Koroğlu, Ünal Erkan, Deniz Bölükbaşı gibi isimlere milletvekili listelerinde yer verirken; merkez sağ da küstürmemeye dikkat etmiştir. MHP, bu yeni kadrolarını milletvekili aday listelerine yansıtmıştır. Parti bu yeni adaylar ile seçim vitrinini güçlendirerek, MHP’nin geleneksel oy depoları olarak bilinen

bölgelerin dışında, batıdaki oylarını da yükseltmiştir. Kampanya döneminde idam tartışmalarına değinen Devlet Bahçeli, Erzurum'da yapılan mitingde "Urgan atması" kamuoyunda çok tartışılmış ve MHP tabanında önemli bir destek görmüştür. Kısaca seçimlerde MHP'nin, 2002-2007 oylarının değişim haritası incelendiğinde; MHP'nin, AK Parti'ye karşı oylarının düşük olduğu yerlerde önemli ölçüde artış göstermiştir. Mecliste muhalefet partisi olarak yer alan MHP, bu dönemde üç önemli olaya direkt etki ederek imza atmıştır: Bunlardan ilki Cumhurbaşkanlığı seçimi krizini, CHP'nin aksine TBMM'ye giderek ve ayrıca aday göstererek aşan kilit parti olmuştur. İkincisi ise MHP, başörtü sorununun çözümü için Hükümete çağrıda bulunarak, gerekli yasal düzenlemeye katkı sağlamıştır. Üçüncüsü ise Hükümet tarafından başlatılan "Açılım Politikası" na, yine CHP ve DTP'nin aksi bir duruş ile karşı çıkmıştır. Bu gelişmeler ile beraber Türkiye, 12 Haziran 2011'de seçim sandığına gitmiştir.

12 Haziran 2011 milletvekili seçimleri ise bütün siyasi partiler açısından malumun ilan edildiği bir seçimdir. Seçim öncesi beklenti ve tahminlere uygun biçimde AK Parti rakiplerini bir kez daha geride bırakarak üçüncü kez tek başına hükümet kurma şansı elde etmiştir. MHP, CHP'nin ardından üçüncü sırada tamamladığı bu seçimde önceki seçime göre oylarındaki yaklaşık bir puanlık düşüşle birlikte 53 sandalye elde etmiştir. 2011 seçimlerinde MHP, seçimden kısa süre önce yaşanan "Kaset Kumpası" ile karşı karşıya gelmiştir. Bu kumpas sürecinde birçok MHP'li üst düzey yöneticinin, özel yaşamları hedef alınarak; seçim öncesi MHP, kamuoyunda yıpratılarak, parti içerisinde ciddi bir krizin yaşanmasına sebep olmuştur. Bu kumpasta hedef seçilen yöneticiler, partilerini daha fazla yıpratmamak adına milletvekili adaylığından istifa etmişlerdir. Düzenlenen bu kaset kumpası, MHP ve daha da önemlisi Türkiye siyaseti üzerinde toplumsal mühendislik faaliyeti olarak tarihe geçmiştir. Bu dizayn etme süreci içerisinde MHP, diğer siyasi rakiplerinin desteğini hiçbir şekilde görmezken; aksine seçim öncesi siyaseten de meydanlarda yıpratılmıştır. Türk Siyasetinde bu kaset kumpasları ile oluşan "Kaset Tehdidi" ileri dönemde, (17-25 Aralık) siyasetin dizayn edilmesinde paralel devlet (FETÖ/PYD) yapılanması ile tekrar gündeme gelmiştir.

2011 genel seçimlerinden sonra, 2012 ve 2013 yıllarını da içine alacak şekilde MHP, 2010 yılındaki Anayasa referandumunun ve 2011 genel seçiminin sonuçlarının yol açtığı bir dizi sorunla baş etmek zorunda kaldı. Kaset kumpasından sonra MHP'de, Devlet Bahçeli'nin genel başkanlığına yönelik muhalefet yükselişe geçmiştir. Ekim 2012'de toplanan 10. Olağan Kongre'de Devlet Bahçeli'nin karşısında aday olan Koray Aydın ve Musavvat Dervişoğlu oldukça önemli sayılabilecek düzeyde bir oy oranına erişmiştir. Devlet Bahçeli'nin 1214 delegenin 725'inin oyunu aldığı kongrede, Koray Aydın 441 ve Musavvat Dervişoğlu 48 oy almıştır. Yani toplam seçmenin yaklaşık yüzde 40'ı muhalif adayları desteklemiştir. Bu MHP'ye yönelik dizayn etme ve ele geçirme sürecinin, devam ettiğine yönelik önemli bir göstergedir. 2012'deki 10. Olağan Kongre'de yaptığı konuşmadaki ifadeleriyle, Devlet Bahçeli'ye göre sözde Kürt sorunu "Mezopotamya petrol sahasını ele geçirmeye

odaklanmış sömürgeci anlayış tarafından, Türkiye ile Rusya arasında kurmayı planladığı tampon devletin maskesi olarak imal” edilmiştir (Devlet Bahçeli: 04.11.2012 Konuşması) . Bahçeli’ye göre Kürt meselesi “AK Parti hükümeti tarafından sözde çözüm adına ortaya atılıp bin yıllık kardeşliği ortadan kaldıran, devleti ve milleti bölen bir yıkım ve ihanet projesi ile” sürekli gündemde tutulmuştur (MHP, 2015: 116). MHP açısından bu sorun, bir Kürt sorunu olmadığı gibi bir azınlık grubunun, kültürel hak talepleri de ilişkili de değildir. Sorun bölgesel kaynaklı olup ekonomik, sosyal ve dış odaklı suni bir sorundur. Ayrıca bölücü bir kalkışmanın merkezinde bulunan ciddi bir güvenlik ve beka sorunudur. Bu sorun huzur ortamında ekonomik ve sosyal kalkınma ile beraber; bölücü terör ile mücadele edilerek çözümlenebilir. Bu nedenle MHP, açılım sürecinde karşı bir tavır sergilerken; terör ile “Müzakere” yerine “Mücadelenin” esas alınması gerekliliğini vurgulamıştır. MHP, çözüm sürecine karşı olduğunu yüksek sesle dillendiren tek parti olarak, (AK Parti, CHP ve HDP) diğer siyasi partilerden farklı olduğunu vurgulamıştır.

2013 yılında İstanbul merkezli başlayıp ülke geneline yayılan gezi eylemlerine karşı MHP, mesafeli durarak, “Türkiye’yi küçük düşürecek hiçbir eylemin içinde olmamak, Türk milletini üzecek ve korkutacak hiçbir tertip, tezgâh ve komplonun safında yer tutmamak adına eylemlerin içinde yer almayı doğru bulmadığı” söylemi ile açıklamaktadır. Gezi eylemlerini Devlet Bahçeli iki açıdan sakıncalı görmüştür. Bunların birincisi, eylemlerde “bölücü terör örgütü” uzantıları boy göstermektedir. Dolayısıyla MHP’nin Abdullah Öcalan’ın resimlerinin dalgalandığı bir alanda yer alması düşünülmemelidir. İkincisi ise, Bahçeli’ye göre AK Parti iktidarını devirmenin yolu sokak siyasetinde aranmamalıdır. İktidara hak ettiği ders mutlaka sandık yoluyla verilmelidir. Bu iki temel sebep, MHP’nin Gezi Parkı eylemlerine doğrudan destek vermemesi için yeterlidir (Devlet Bahçeli, 4 Haziran 2013 tarihli TBMM Grup Konuşması). Nitekim gezi eylemlerini MHP, Hükümeti siyaset zemini dışında bir müdahale olarak görmüş ve bu eylemlerde başta CHP’nin ve muhalefetin saflarında yer almamıştır. Gezi eylemlerinden hemen sonra 2014 yılında Türkiye, iki seçimin öncesinde 17-25 Aralık operasyonları yaşanmıştır. Bu operasyonlar MHP yapılan kaset kumpasının benzeri gibi, AK Parti karşıtı olarak yapılan ve Erdoğan’dan kurtulmak için hazırlanan yeni bir tezgâhın paralel devlet yapılanmasıyla (FETÖ/PYD) sunulmasıydı. MHP, 17-25 Aralık operasyonları ile yaşanan gelişmeleri muhalefet sorumluluğu bilincinde takip etmiş, Ak Parti’yi yolsuzluk ile mücadelede uyarmıştır. Türkiye, 2015 seçimlerine bu gelişmeler ve “Yeni Anayasa” tartışmaları ile girmiştir. Yeni bir “Sivil Anayasa” yazmak, 1982 Anayasa’sı kabul edildiğinden beri, Türkiye’nin ana gündem maddesidir. Her seçim döneminde, siyasi partiler yeni anayasa yazmanın gerekliliğinden söz ederler. MHP’de, tıpkı diğer siyasi partiler gibi, 12 Eylül Anayasasının değiştirilmesinden yana olduğu her dönemde dile getirmiştir. Bunun için MHP, 2011 seçimi sonrasında TBMM’de kurulan “Anayasa Yazım Komisyonu” nun içerisinde yer alarak; yeni bir anayasa çalışmalarına katkı sağlamıştır. 7 Haziran 2015 seçimlerinde MHP, milletvekili listesinde gençlere özellikle de ülkü ocakları kökenli gençlere daha çok yer vererek, idealist ve dinamik bir parti olduğunun altını çizmiştir. Aynı şekilde,

bürokrasiden gelen yeni isimler MHP'nin vitrinini güçlendirmiştir. 7 Haziran 2015 seçiminde oylarını iki milyon arttıran MHP, siyaset alanındaki payını yüzde 13'ten yüzde 16'ya çıkarmıştır.

MHP'nin yükselişini öncelikle ifade etmek gerekirse, açılım sürecine karşı tavrının toplumun bütün kesimlerinde kabul görek karşılığını bulması olarak açıklayabiliriz. Bu oyların önemli bir kısmı ilk defa oy kullanan genç seçmenlerden geldiği gibi, diğer partilerden de önemli oranda MHP'ye oy kayması yaşanmıştır. 7 Haziran seçim sonuçlarının Türk siyaseti açısından ortaya çıkardığı sonuç, 13 yıl sonra tek başına hükümet kurulamamasıdır. Bunun sonucunda koalisyon tartışmaları ülke gündeminde yeniden yer bulmuştur. Bu tartışmaların merkezinde ne hükümet ne de otuz iki gün hükümet ile istikşafı görüşme yapan ana muhalefet yer aldı. Bu tartışmaların göbeğine MHP konularak, kamuoyu üzerinde baskı kurulmuş MHP, CHP ve HDP koalisyonuna mecbur edilmeye çalışılmıştır. MHP bu süreci titizlikle takip ederek HDP'yi terör örgütleri ile arasına mesafe koymadıkça fulü görmüş ve reddetmiştir. Siyasi tartışmalar böyle devam ederken MHP, koalisyon müzakerelerine ciddi olarak Ak Parti ile masaya oturmuş ve liderlerin TBMM'de bir araya gelerek görüşmeleri sağlanmıştır. Ancak görüşmelerin neticesinde bir sonuç alınamamıştır. TBMM'de yapılan görüşme trafiğinin içeriği hakkında MHP Lideri Devlet Bahçeli'nin (Habertürk-SHOW TV-Bloomberg HT ortak yayınında) şu ifadeleri, Başbakan Ahmet Davutoğlu görüşmesi açısından çok önemlidir:

"Çantama uzandım, çantamı açtım bazı dosyaları Sayın Başbakan'a açtım. Oda yanında evrak çantası vardı onu açtı. Bizimle görüşmek için neler konuşulabilir onları hazırlamış... Açılım ve çözüm bloku Çözüm süreci-barış sürecinde ne dediniz, ne yaptınız, hangi konuşmayı nerede yaptınız bu dosyada var. Koalisyon protokolü için önerilemez, yani iki partiyle koalisyon nasıl olur. Bakanlık dağılımı, mevcut bakanlıklar ve kurumlar MHP-AKP koalisyonunda bakanlık dağılımı... Bu dosyaları vermedim. " dört şartın kabul edilemeyeceğini ifade ederek" bu koalisyonun olmayacağını söylediler. Meclis'i erken seçime davet etmeyi düşünüyorlardı. dört ilkemizi göz önünde bulundurarak buna destek vermeyeceğimiz nedeniyle görevi iade edip seçim hükümetini kurma yoluna gitmeyi tercih ettiler. Bir açıklama yapma gereğini ifade ettiler. "Buyurun zat-ı aliniz ifade etsin" dedik. Odalarına gittiler ve 1 saat sonra her şeye "hayır" dediğimizi söylediler. Algı yönetimi böyle başladı..." (Habertürk-SHOW TV-Bloomberg HT Ortak yayın,15 Ekim 2015)

Bütün bu gelişmeler ile beraber kamuoyunda MHP ve Lideri Devlet Bahçeli, 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra koalisyon hükümeti kurulmasını engelleyen ve 1 Kasım 2015 seçimlerine gidilmesini sağlayan yapı olarak hedef gösterilmiş ve siyasi olarak yıpratılmak istenmiştir. Bu kara propaganda 1 Kasım 2015 milletvekili seçimlerinde MHP'nin oylarının, %16,3'den %11,9'a gerilemesine sebep olmuştur. 1 Kasım 2015 seçimlerinden sonra tek başına tekrar iktidar olma

şansını yakalayan Hükümete, terörle mücadele konusunda her türlü desteği veren MHP, bu mücadele süreci içerisinde muhalefet eleştirilerini minimize ederek Erdoğan ve Hükümetin yanında yer almıştır. Türkiye’de “Açılım Süreci” nin sona erdiği hendek siyasetinin kapatıldığı ve terörle topyekûn başarılı bir şekilde mücadele edildiği bir dönemde Türkiye 15 Temmuz gecesi dış odaklı, FETÖ/PYD merkezli bir hain darbe girişimi ile karşı karşıya gelmiştir.

2.1. 15 Temmuz 2016 FETÖ/PYD Hain Darbe Girişimi: MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin Tutumu, Anayasa Referandumu ve Milli Mutabakat

15 Temmuz FETÖ/PYD hain darbe girişiminin ardından yaklaşık bir buçuk yıl geçti. Bu zaman süresinde Türkiye, siyasi, ekonomik ve toplumsal olarak bu darbe girişiminin arkasındaki güçler ile mücadele etti. 15 Temmuz darbe girişimini bütün yönleri ile analiz eden Türkiye, kamuoyunda her açıdan darbenin sebep ve sonuçlarını analiz ederek tecrübe edindi. Bu bağlamda Türkiye, iç politikadan dış politikaya kadar her alanda önemli adımlar atarken, siyaseten de önemli ittifaklara imza attı. 15 Temmuz, darbe literatürüne en az “darbe” sözcüğü kadar yer edinecek yeni bir kavram soktu: “Başarısız darbe”. Türkiye’de daha önce bazı başarısız darbe girişimlerine tanıklık etse de, bu girişimlerin sayıca çok daha sınırlı bir kadro tarafından gerçekleştirilmiş olması ve buna bağlı olarak siyaset kurumu üzerinde daha az bir etki bırakmıştır (Ayvaz ve Duran, 2017). Türkiye’de devletin içine sızmış olan FETÖ/PYD unsurlarının planlı saldırısıyla gerçekleşen 15 Temmuz hain darbe girişimi üzerinde pek çok tartışma ve analiz yapıldı. Başarısız darbe girişimi tartışmasına bağlı olarak, 15 Temmuz hain darbe girişiminin neden başarısız olduğuna dair yapılan temel çalışmaların bulgularını ele alarak MHP ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin tutumu kamuoyu gündeminde çok önemli bir etki yaratmıştır. Bu nedenle 15 Temmuz’da ortaya çıkan tabloda MHP’nin tutumu ve sonrasındaki siyasi gelişmelere bağlı olarak “Yenikapı Ruhu” ile gelişen “Milli İttifak”ı bu tutumla değerlendirerek, çalışmamızın sonuç bölümünü açıklayacağız.

Darbe girişimi sonrası Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayesinde, İstanbul Valiliği ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin desteğiyle, Yenikapı Meydanı’nda 7 Ağustos 2016’da düzenlenen “Demokrasi ve Şehitler Mitingi”ne milyonlarca vatandaş katıldı. 12. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın davetiyle düzenlenen mitingde, Yenikapı’dan Dünya’ya birlik, beraberlik ve demokrasi dersi verildi. Türkiye siyasi tarihinin en büyük buluşmasına, TBMM Başkanı İsmail Kahraman, Başbakan Binali Yıldırım, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ve Genelkurmay Başkanı ile milyonlarca vatandaş katıldı. Liderler konuşmalarında 15 Temmuz FETÖ/PYD darbe girişimi sonrası, Türkiye’nin siyasi, sosyal ve ekonomik durumunu vatandaşa ve kamuoyuna yansıtmak, ülke gündeminde tutmak için bir söylem kullanmışlardır (Kantar, 2016: 211). 15 Temmuz direnişinden sonra MHP, hem FETÖ/PYD ve PKK ile mücadelede hem de dış politikadaki gerilimlerde hükümetin ve Erdoğan’ın yanında yer aldı.

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, “Yenikapı ruhuna sahip çıkarak” Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın siyasetine açık destek verdi. 16 Nisan 2017 “Anayasa Referandumu” na götüren süreçte de aktif rol oynayan MHP, Devlet Bahçeli Liderliğinde siyasette belirleyen oldu. Bunu bir adım daha ileri götüren Devlet Bahçeli, 8 Ocak 2018’de Ankara’da yaptığı basın toplantısında ise 2019 hesaplarını etkileyecek önemli bir açıklama yaptı:

“MHP, Cumhurbaşkanlığı adayı göstermeyecektir. Anayasada beraber hareket ettiğimiz parti ile beraber sonuç almak Türkiye’nin hayrına olacağı inancındayız. 7 Ağustos’ta başlatılan ruha MHP sadıktır. Yenikapı meselesini de iyi anlamak lazımdır. MHP’nin Cumhurbaşkanı adayı yoktur, MHP Genel Başkanı aday olmayacaktır. MHP olursa ittifakla, olmazsa kendi partisi olarak milletvekilliği seçimine girer. Cumhurbaşkanı seçiminde Recep Tayyip Erdoğan’ı destekleme kararı alır.”(Hürriyet Gazetesi, 8 Ocak 2018)

Devlet Bahçeli’nin, Anayasa uyum yasaları, seçim barajı ve ittifakı konuları netleşmeden, siyaseten böyle bir açıklama yapması, MHP’nin ve kendisinin siyasete yön vermedeki son etkisi oldu. MHP, bu siyasi çıkışı ile Abdullah Gül’ün veya AK Parti içerisinden bazı isimlerin 2019 seçimlerinde cumhurbaşkanı adayı olma ihtimali durumunu kapatırken; diğer yandan ise dış odaklı ve bazı kesimlerce desteklenen CHP, SP, HDP ve İP’yi koalisyonla veya bir tercih yapmaya zorlayarak, siyaseten köşeye sıkıştırmıştır. Devlet Bahçeli bu siyasi hamlesiyle hem Erdoğan’a olan desteğini açık çek halinde devam ettirdi hem de bu desteğinin gerekçesini de “Yenikapı ruhu” na dayandırarak “Milli İttifak” ın önünü açtı. Ayrıca MHP Lideri Devlet Bahçeli ortaya koymuş olduğu “Cumhur İttifakı” formülü ile bu düşüncesini daha somut bir hale getirdi. Bu düşünceler kamuoyunda tartışıldıktan sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Bahçeli arasında yapılan görüşmeler neticesinde, AK Parti ile MHP arasında “Milli Mutabakat Komisyonu” adlı bir komisyon kurulması kararlaştırıldı. İki parti arasında yürütülen ittifak görüşmelerinin ikincisi 20. 01. 2018 tarihinde TBMM’de üçlü heyet halinde gerçekleşti. Bütün bu siyasi gelişmeler karşısında CHP ve diğer muhalefet cephesi bu süreç içerisinde sadece MHP’ye karşı ağır bir siyasi saldırı ile cevap verdiler.

2. SONUÇ

Varlık sebebini Türk Milleti ve Türk Devleti’nin, istiklali ve istikbaline adayan Türk Milliyetçiliği fikrinin “Kutup Yıldızı” olan MHP, binlerce yıllık bir tarihin ve çağlar üstü bir şuurun adresi olarak yüzyıla açılmış bir “Türk Parantezi” dir. Kurulduğu gün olan 9 Şubat 1969’dan başlayarak, 15 Temmuz darbe girişimine kadar MHP, siyasi çizgisini başta merhum Başbuğ’u Alparslan Türkeş ve sonrasında Devlet Bahçeli Liderliğinde hiç bozmadan devam ettirmiştir. Bugünlerde ise Türk Devleti’nin bekasını ve Türk Milleti’nin geleceğini kurtarmak için sorumlu siyaset anlayışı içerisinde; ülkesi ve ülküsüne adanmış, ilkeli bir duruşu sürdürmektedir. MHP’nin bu

tavrını bugün güncel olarak anlamlandırmak için önce bir projeksiyon okuması halinde siyasi tarihine bakmak gerekir. Türk siyasetinde hiçbir zaman darbelerin ve yerli olmayan hiçbir oluşumun içerisinde olmayan MHP, “Önce Ülkem” diyerek fikren ve siyaseten bedel ödemiş bir partidir. Aslında MHP, sadece bir siyasi parti olmanın ötesinde “Türklüğe” adanmış bir davanın da adıdır. Bu fikri ve siyasi duruşunu en zor günlerinde bile hiç bozmadan devam ettiren MHP, her zorluğu ve önüne çıkan her engeli bu fikri ve ideolojik alt yapısı ile geçmiş, Türk Milleti’nden takdir göyerek siyasi hayatına devam etmiştir. Ak Parti iktidarında sorumlu muhalefet anlayışı içerisinde hareket eden MHP, Türkiye’yi ilgilendiren ciddi meseleler hakkında, öngördüğü düşünceleri ile haklı çıkmıştır. MHP bu düşüncelerini iddia ve ispat noktasında kendisine olan özgüveni, çağlar üstü bir şuur ve 49 yıllık şerefli mazisinden almaktadır. Bu tutumunu 15 Temmuzdan sonra, siyaseten daha belirleyen ve yön veren bir şekilde ortaya koyan MHP, “Cumhur İttifakı”nın itici gücü olan lokomotif ve Türkiye’de siyasal merkezin izdüşümü olmakta kararlı görünmektedir. Türkiye bu siyasi ittifak ile hem dış hem de iç politika da güçlü ve kararlı bir duruş ortaya koyarak, kamuoyunda takdir toplamaya başlamıştır. Önümüzdeki dönemde, 2019 yılında yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimi ve yerel seçimler bu “Millî” ve “Güçlü” ittifakın ilk sınavı olarak görünmektedir.

Bu süreçlerin tamamında MHP karşıtı çevrelerin, ortaya konan siyaseti eleştirmelerini anlamak mümkündür. Çünkü MHP karşıtı çevrelerin sorunu sadece MHP değil, MHP üzerinden Türklükle ve Türk Devletiyedir. Ancak, burada asıl dikkat edilmesi gereken husus; MHP içerisinde bulunan ve MHP karşıtı çevrelerin dümeninde olan bir kısım kesimlerin, sürekli olarak bütün uygulamalara karşı insafsızca ve fütursuzca eleştiri adı altında, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’yi halk nezdinde itibarsızlaştırma çabalarıdır. Türk siyasi tarihi konuşulurken, dünden bugüne MHP’nin 1997-2018 duruşunun da önemi kavranacaktır.

KAYNAKÇA

Ayvaz M. E. & Hazal, D. (2017) *Star Gazetesi*, 05 Ağustos 2017

<https://www.setav.org/basarisiz-darbe-girisimleri-ve-15-Temmuz/>

Bora, T. & Can, K. (1994) *Devlet Ocak Dergâh*, 3.Baskı, İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Bora, T. (2002). 2002 Seçimi ve Siyasî Güzergâh Problemleri. *İstanbul, Birikim Dergisi*, sayı: 163-164, ss 29-33.

Çalık, M. (1995) *MHP Hareketi 1965–1980*, Ankara: Cedit Yayıncılık.

Bahçeli, Devlet (2012) 4 Kasım 2012 tarihli 10. MHP Genel Kongre Konuşması, https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/2430/index.html

Bahçeli, D. (2013), 4 Haziran 2013 tarihli TBMM Grup Konuşması, https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/2856/index.html

Erözden, O. (1997) Ulus Devlet. Ankara: Dost Kitabevi.

Habertürk-SHOW TV-Bloomberg HT Ortak yayın, (15 Ekim 2015)

<http://www.haberturk.com/video/haber/izle/devlet-bahceli-haberturk-tvde-4-bolum/152422>

Hegel, G. W. F. (1986) Tinin Görüngübilimi (Aziz Yardımlı, Çev.), İstanbul, İdea Yayınları.

Hürriyet Gazetesi (1997) "MHP'de Devlet Dönemi" 7.7.1997

Hürriyet Gazetesi (2018) Bahçeli açıkladı: "MHP Cumhurbaşkanı adayı göstermeyecek"

<http://www.hurriyet.com.tr/bahceliden-ak-parti-ile-ittifak-sorusuna-yanit-40702955>

Gökçe O.; Birol, A. & Karaçor, S. (2002) Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı: 4, ss,1-44.

İzci, A. (2016) Alparslan Türkeş Diyor ki, İstanbul: Avrupa Yakası Yayıncılık.

Karaca, K. (1972) Milliyetçi Türkiye, Ankara: Çınar Yayıncılık

Kantar, G. (2016) Türk Siyasetinde Politik Dil Kullanımı: Binali Yıldırım, Kemal Kılıçdaroğlu ve Devlet Bahçeli'nin; 7 Ağustos 2016 "Demokrasi ve Şehitler Mitingi" Söylemlerinin İçerik Analizi Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.

Kaya Özçelik, P. (2011) 12 Eylül'ü Anlamak, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt:66,Sayı:1

Kazgan, G. (2005), Türkiye Ekonomisinde Krizler:1929-2001 (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları).

MHP, Başbuğ Alparslan Türkeş Özlü Sözleri

https://www.mhp.org.tr/htmldocs/basbug/ozlu/mhp/basbugumuzun_ozlu_sozleri.html

MHP, Devlet Bahçeli (03.04.2012) İstanbul Ülkü Ocakları Konuşması

https://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/1876/index.html

MHP, (2015) 7 Haziran 2015 Seçim Beyannamesi Özeti, Ankara

Pekmezci N. ve Büyükyıldız, N. (1999) Ülkücüler: Öteki Devletin Şehitleri, İstanbul, Kaynak Yayınları.

Sancar, S. (2008), İdeolojinin Serüveni. Ankara: İmge Kitabevi.

Sezgin, F. (1990) Sistemin İntikamı, 1. Baskı, Ankara, Yeni Düşünce Yayınları

Sönmez, S. (2009), "Türkiye Ekonomisinde Neoliberal Dönüşüm Politikaları ve Etkileri", Mütevellioğlu. N. & Sönmez, S. (der.), Küreselleşme, Kriz ve Türkiye'de Neoliberal Dönüşüm (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları).

Teazis, C. (2001) MHP ve MHP'de Devlet Bahçeli Dönemi. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE

Yüksek Lisans Tezi

Tunaya, T. Z. (1952) Türkiye’de Siyasi Partiler, İstanbul.

Turan, A. E. (2004) Türkiye’de Seçmen Davranışı, Önceki kırılmalar ve 2002 Seçimi. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Yayman, H. (2009) Değişim Ve Süreklilik Ekseninde MHP, SETA, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, www.setav.org, Sayı: 5, Şubat 2009.

